

АЛЕКСАНДЪР ПУШКИН

ГРАДЧЕ

КЪМ ...

Превод от руски: Кръстьо Станишев, —

chitanka.info

ГРАДЧЕ [0]

*Прости ми, драги мой,
предългото мълчание,
за дружески послания
аз нямах миг покой.
На тройка бях пренесен
от моя град чудесен
на Петър въз града.
И тук на свобода,
безгрижсен две години,
навред кръжасах безспир
във веселби невинни,
в театри и на пир
и не познах покоя,
уви, дори за миг —
така пред аналоя
в четвъртъка велик
бди дякон-мъченник.
Но слава богу, слава.
На чист път оттогава
излязох и сега
живея без тъга,
без грижите, които
със мене упорито
играха на война.
И в свята тишина,
далеч от шумни песни
в градчето — здрав и жив
съм философ ленив*

*в щастлива неизвестност.
Наех си дом огрян,
с камина и диван,
с три стаички любими;
те в злато не блестят
и везани килими
паркета не красят.
В прозорчетата бели
липите престарели
се взират и цъфтят,
по пладне с тънки клони
брезички благосклонни
прохладен лъх струят
над роза белоснежна
и теменуга нежна,
тук ручей бърз тече
и тих цветец влече,
невидим, без умора,
бълбука зад стобора.
Тук твоят скъп поет
живее с дух отраден
без модния паркет,
карети в бляскав ред
не шестват с ек досаден,
тук тихо е навред;
понякога талига
край стрехите скрипти
или по тъмноти
тих странник тук пристига,
на пътните врати
потропва със тояга...*

*Блажен е, който бяга
в покой, в безгрижни дни,
Феб длани му протяга
и с Ерос той лети.
Блажен е, който скита*

*и нивга не скърби,
за скърби той не пита,
а търси веселби,
яде и пий на воля,
за гостенин не моли,
живее славни дни,
в легло да се лени
не му попречва никой,
поиска ли — тълпи
при себе си той вика
или пък сладко спи,
над римите се скланя,
потънал в унес странен.*

*Без грижи и тъги
аз тук установих се,
с безочливи слуги
навеки разделих се.*

*Във кабинета скрит,
аз скуча не познавам,
от нов възторг опит,
света във миг забравям
със мойте мъртъвци —
парнаските жреци.*

*На простата полица
под тъпичка корица
те покрай мен стоят,
певци велеречиви
и автори глумливи,
присъства и синът
на Мом и на Минерва,
на вси поети цар,
пак злъчно се примерва
Фернейският злобар^[1].*

*Той бе от Феб възпитан,
певец от ранни дни,
най-много препрочитан,
най-малко ме гнети.*

*На Европид съперник,
на Тасо нежен внук,
стои спокоен тук —
създал Кандид, в безмерни
усилия велик,
той, вечният стариц.
А зад Волтер израства
Вергилий, Омир, Тасо
пред погледа ми тук.
В свободното си време
аз често ги отнемам
с възторг един от друг.
Чеда на нежни грации —
Державин — бард велик,
и тихият Хораций
явяват се във миг.
И ти, певец любезен,
за дивната поезия
сърцата взел във плен,
си тук, лентяй безгрижен,
мъдрец за всеки близен,
Ванюша Лафонтен!
Със теб и Дмитрев тук е.*

*Обикнал те, открих
с Крилов приют без скука
под твоя покрив тих.
На дивната Психея^[2]
любимецът къде е?
О, нежен Лафонтен,
със теб се твой сражава,
недей се удивлява,
че ти си победен.
Верже, Парни са скрити,
Амур ги е възпитал,
затуй мълчат сега.
(Те често се явяват*

*и моя сън стопяват
след зимната тъга.)
Тук Озеров с Расин е,
с Русо и Карамзин,
до Молиер — двамина:
Фонвизин и Княжнин.
В шестнайсет тома, страшен,
издига се зад тях
внушителен и прашен,
същински — Аристарх^[3].
Лагарп е стихоплетец,
това добре го знам,
но с него често сам
си губех часовете.*

*Тук гробище откри
посред полица прашна
мълвата някогашна.
Визгов ще те мори
със свойте съчинения,
Глупон^[4] — със псалмопения.
Изчетени творения
от мишки в сумрак тих.
Мир вечен и забвение
на проза и на стих!
От тях бе оградена
(това ти знаеш сам)
тетрадка забранена,
от мене скрита там.
О, свитъкът опасен,
от век на век пренасян,
във дар получих аз
от братовчеда славен,
драгунът незабравен,
войник на руска свят.
Съмняващ се нахалост...
Познай сред този ад*

*една творба, презряла
презрения печат.
Хвала, чеда на слава^[5],
врази на зъл Парнас!
О, княжес^[6], твойта страсть
в посланията прави!
И твоя стих хаплив
обиквам мълчалив.
И сатирата умна,
й чистия ти слог,
с ирония безшумна
куплета жив и строг.*

*И ти, о, смел насмешник^[7],
в тетрадката мълчиши,
със викове безгрешни
поетите гневиш,
като тълпа козлете
в талазите на Лета
отново ги топиш.
И ти, певец замислен,
Буянов сътворил^[8],
богат на багри чисти
и образец на стил.
И ти, смешник безценен^[9],
комуто Мелломена
отдала бе без жал
котурни^[10] и кинжал.
О, кой ще нарисува,
отгде ли ще доплува
такъв оригинал?
С Чернавка виждам верен
Подшила лей сълзи,
там княз един трепери,
тук цял съвет пък спи.
Объркани, пленини,
царете този път,*

*забравили сражения,
виж — пумпали въртят...*

*А онзи горд мъжага^[11]
в добрите прежни дни
тетрадката ми драга
напълни сам почти.*

*О, ти, болярин весел
сред гордия Парнас,
ти, смел ездач, понесен
на буйния Пегас.*

*Нацвъканите оди,
висулки в покрив нов,
вестят на вси народи:
велик е той — Свистов.*

*Пред твоя дар немея,
макар непосветен,
за теб венец не смея
да изплета смутен:
със слог свистовски славя*

*Свистов сонетът тих,
но като теб не бих
написал даже стих.*

*Но махай се със здраве!
О, в моята пустиня
обичани творци!
Отдайте ми отнине
безгрижните венци.*

*Приятелю! Със тях съм
ту в мисъл вдълбочен,
ту в блян чудесен плахо
летя към свят блажен.*

*Когато в здрачината
лъчът последен мре
и тъне в ярко злато,
и светлите царе
на часовете нощни
в небето се тълпят,*

*и храстъти дремят още,
и лесове шептят,
невидим моят гений
лети над тях тогаз
и в този стихнал час
аз сливам своя глас
със свирка вдъхновена.
Ах, дишаш в радостта
тоз, който лира взема
от Феб и с младостта
към слънцето поема —
небесен жител смел, —
лети над всички смъртни
и славата му тътне:
„Безсмъртие приел!“
*Не се гордея с нея,
за вечност не копнея...*
Бих спорил всеки час,
облог не търся аз,
но и връз мене може
печатата си да сложи
добрият Аполон.
*И озарен, и славен,
политнал в полет плавен,
ще стигна Хеликон.*
Не съм на тлен осъден.
*О, моят правнук бъден,
на Феб лъчист синът,
среднощем някой път
при мойта сянка спира
да побеседва с мен.*
*И ще въздъхне с лира,
отново вдъхновен.**

*Приятелю, дордете
седя с възторг в сърцето,
с перо над листа бял*

*пред огън запламтял,
не славата съзирам,
а в дружбата намирам
пак своя идеал.
Щастлив съм аз със нея,
но с нейната сестра,
със любовта добра
напразно пламенея.
И младата зора
със рози ме покрива,
сълзи за да проливам
тук, дето бе цъфтял
печалният ми дял...
Мечтата лекокрила
е спътницата мила.
О, ти бъди със мен,
дай длан за нежни страсти
и с чаша, вдъхновен,
в безгрижен път към щастие
води ме всеки ден.
Под нощните простори
щом мак ленив едва
притвори тъмни взори,
на ветрени крила
литни към мойта къща,
потропай и тогаз
любимеца прегръщай
във прелестния час.
Мечта! Добро видение!
Ти с нея прозвъни,
мой свят, мой светъл гений,
любов във мойте дни,
с очите — лъч небесен,
в сърцето пламнал пак,
със стана ѝ чудесен,
с лицето като сняг...
Съзирам я край мене*

*и в радостно стремление
към моите гърди
тя гръд притиска страстно,
уста — в уста, блести
лицето ѝ прекрасно,
в очите ѝ — сълзи...
Защо, стрела незрима,
летиши далеч от мен?
Беглецът в мрак студен
мълчи невъзвратимо,
не чува твой плачът.
Отлитна и сънят,
прекрасен прелъстител.
Скръбта е пак мъчител.
Но мигар всеки път
в щастливоupoение
и в тъмна скръб духът
ще среща наслаждение?
Обичам в летен ден
да скитам сам в тъгата
и вечерта смутен
да срещам край реката,
загледан през сълзата
в далечен хоризонт;
да седна под небето
край езерото светло
със своя мил Марон^[12],
там лебед белоснежен
напуска злак крайбрежен
в любовни светлини,
изпънал гордо шия,
до женската се вие
по златните вълни...
Или за развлечение
без книги и учение
в ленив и празен час
при бабка добродушна*

*чай дъхав пия аз
и в разказа ѝ вслушан,
не бързам да вървя.
Присяда, ту пък става,
но всички вести тя
избъбря ми тогава.
Редовно получава
тя вестници^[13], със жар
подушва и узнава:
кой — влюбен, кой — умрял,
коя жена съпруга
накичва със рога,
в чии градини лука
цъфти дори сега,
и своята стопанка
Тома защо наби,
и своята балалайка
Антоша как разби —
старицата разправя,
дорде плете и става,
все бъбри с дрезгав глас.
А седнал най-смирено,
мечтая вдъхновено,
не чувам нищо аз.
Замислен, добродушен,
в Свистов^[14] тъй бях заслушан,
във рикшата му страст;
той своите творения
четеше ми в захлас.
Изпитваше тогаз
бог моето търпение.*

*А моят мил съсед,
тъй както му е ред,
отдавна не на служба,
майорът-запасняк
ме кани — в знак на дружба,*

*да хапнем двама пак.
Го щавката отбрана
добре го пияни,
той с дядовската капа
потъва в прежни дни.
С медали, закрепени
на изранена гръд,
припомня си сражения,
войници пак летят —
и той пред тях — към слава,
но среща го снаряд
и пада в кръв тогава,
с кинжал сред онзи ад...*

*Душата бе щастлива,
когато с него бях.
Но, боже, имам грях,
разкайвам се горчиво,
от твоите слуги,
попове с мисли зли,
боя се аз, боя се,
да седна с тях на маса
не мога нито час.*

*О, тези иереи
като тълпа юдеи
съвсем презират аз,
а редом с тях — стадата
угодливи тълпи,
със подкупи богати
и с долни клевети.
Приятелю, нас скоро
ако се видим пак,
ще се въздигнем горе
със пълния кърчаг.
Молебен, честно слово,
и то какъв, тогаз
на селските попове
сам бих отслужил аз.*

---

[0] Стихотворението е печатано най-напред в „Российский Музей“, 1815 г., ч. III, № 7, с цензурни съкращения. Напомня силно „дружеските“ послания на карамзинистите. Не е автобиографично. ↑

[1] „Фернейският злобар“ — Волтер. ↑

[2] „На дивната Психея любимецът...“ — Богданович, автор на „Душенъка“, написана по сюжета на мита за Амур и Психея, използвана преди това от Лафонтен в романа му „Любовта на Психея и Купидон“. ↑

[3] „Същински Аристарх“ — Лагарп, автор на многотомно критическо съчинение по всеобща литература, главно френската литература на XVII и XVIII век. ↑

[4] „Глупон — със псалмопения“ — смята се, че става дума за Бобров (вж. бел. за „Към приятеля стихотворец“). ↑

[5] „Хвала, чеда на слава“ — в оригинала е цитат от стихотворението на Жуковски „Певец во стане русских воинов“. ↑

[6] „О, княже...“ — Д. П. Горчаков (1758–1824), автор на няколко стихотворни сатири, разпространявани в ръкопис. ↑

[7] „И ты, о смел насмешник“ — К. Н. Батюшков, в случая като автор на „Видения на берегах Лети“. ↑

[8] „И ты, певец... Буянов сътворил“ — В. Л. Пушкин, чично на поета, автор на „Опасный сосед“ с герой на име Буянов. ↑

[9] „И ты, смешник безценен“ — И. А. Крилов. ↑

[10] Висока обувки, носени от античните актьори. ↑

[11] „А онзи горд мъжага“ — И. С. Барков, поет-порнограф. ↑

[12] „Със своя мил Марон“ — Вергилий. ↑

[13] „Редовно получава тя вестници...“ — „Вестници“ тук е буквален превод на думата „газети“, която през XVIII и началото на XIX век е означавала в руския език всякакви новини, включително слухове и клюки. ↑

[14] „Свистов“ — става дума за Д. И. Хвостов, който досаждал на познати и приятели с четенето на свои произведения. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.